

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ 3 ΩΡΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Τίτλος διδακτικού σεναρίου

Η συζυγική πίστη στη Ρώμη

Βαθμίδα – Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

- Λατινικά Γ΄ Λυκείου Ανθρωπιστικών Σπουδών
- Θεματική ενότητα: Μάθημα XXIII «Ένας υπέροχος άνθρωπος»
- Ρωμαϊκός κόσμος – Ρωμαϊκή κοινωνία

Το σενάριο είναι συμβατό με το πρόγραμμα σπουδών των Λατινικών και επιδιώκει την προσέγγιση και μελέτη του ρωμαϊκού κόσμου, την εξοικείωση των μαθητών με τη λατινική γλώσσα, τη λατινική γραμματική και σύνταξη. Μέσα από την κειμενοκεντρική προσέγγιση, προάγει το μαθητοκεντρικό, διερευνητικό και συνεργατικό μοντέλο διδασκαλίας και ευνοεί τον κριτικό και ψηφιακό γραμματισμό.

Σχέση με άλλες θεματικές ενότητες ή/και θεματικά πεδία του γνωστικού αντικείμενου ή/και άλλα γνωστικά αντικείμενα.

Άμεση συσχέτιση του μαθήματος με την προηγούμενη θεματική ενότητα του σχολικού βιβλίου ως συνέχεια των γνώσεων των μαθητών για τους χρόνους και τις εγκλίσεις της λατινικής γλώσσας. Γνώση των ψηφιακών εργαλείων μέσω του μαθήματος της πληροφορικής. Σύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου και Λυκείου καθώς και με την Κοινωνιολογία.

Χρονική διάρκεια.

3 διδακτικές ώρες

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟΥ (και πιθανές αντιλήψεις μαθητών/-τριών για το προς μελέτη θέμα) – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το παρόν διδακτικό σενάριο έχει ως στόχο τη διδασκαλία των Λατινικών μέσω της ένταξης των ΤΠΕ με στόχο την αποτελεσματικότερη μάθηση. Το προτεινόμενο σενάριο καλύπτει την διδασκαλία της 23ης ενότητας του σχολικού βιβλίου (λεξιλογική, συντακτική και γραμματική ανάλυση, μετάφραση και αξιολόγηση) και υλοποιείται μέσω της χρήσης συγκεκριμένων εργαλείων του διαδικτύου και προσφέρει τη δυνατότητα της αυτενέργειας καθώς και ενισχύεται η κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης. Ακόμη προβάλλεται το ιδανικό της συζύγου της ρωμαϊκής εποχής μέσα από το παράδειγμα της Αρρίας και αναδεικνύονται αρετές και χαρακτηριστικά όπως της πίστης (fides), της τιμιότητας (probitas) και της υπακοής (obsequium). Μέσα από το παράδειγμα της συζυγικής αφοσίωσης της Αρρίας οι μαθητές έρχονται σε επαφή με γενικότερες αξίες που διέπουν την ρωμαϊκή κοινωνία αφήνοντας περιθώρια σύγκρισης τόσο με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο όσο και με την σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα.

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- Οι μαθητές γνώριζαν ήδη την καθημερινή ζωή της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα και Σπάρτη μέσα από το μάθημα της Ιστορίας.
- Απαιτείται η γνώση και αφομοίωση των χρόνων των ρημάτων στην οριστική έγκλιση καθώς και η γνώση της σημασίας των εγκλίσεων στη λατινική γλώσσα.
- Είναι απαραίτητη η γνώση των βασικών λειτουργιών του Η/Υ .

ΣΚΟΠΟΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ - ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σκοποί του συγκεκριμένου σεναρίου και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι τα εξής:

- Να αναδιατυπώνουν στα νεοελληνικά θέματα και ιδέες της λατινικής κοινωνίας που έχουν σχέση με τις αντιλήψεις και την συζυγική πίστη των γυναικών μέσα από την μαρτυρία του Πλίνιου.
- Να γνωρίσουν πλευρές της ρωμαϊκής κοινωνίας και συγκεκριμένα το ιδεατό πρότυπο της συζύγου.
- Να αποδίδουν στη νεοελληνική γλώσσα αποσπάσματα ή περιόδους του λατινικού κειμένου με τη βοήθεια και τη χρήση του λεξιλογίου.
- Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς το πρόσωπο και τον χρόνο) ρηματικούς τύπους της υποτακτικής του παρατατικού της ενεργητικής και παθητικής φωνής της α΄, β΄ και δ΄ συζυγίας.
- Να μετασχηματίζουν μορφολογικά ρηματικούς τύπους αυτόνομα ή μέσα σε κατάλληλο περιβάλλον.
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της υποτακτικής έγκλισης σε κύριες και δευτερεύουσες και να κατανοήσουν τον κανόνα της ακολουθίας των χρόνων.
- Να συγκρίνουν συντακτικές δομές της Λατινικής γλώσσας με αντίστοιχες της αρχαίας ή/και νέας ελληνικής.
- Να αναγνωρίζουν λέξεις του λατινικού κειμένου που συνδέονται ετυμολογικά με συγκεκριμένες νεοελληνικές λέξεις ή λέξεις της αρχαίας ελληνικής.
- Να διερευνούν και να παρουσιάζουν θέματα του καθημερινού βίου των αρχαίων Ρωμαίων αξιοποιώντας ψηφιακά εργαλεία.
- Να σχολιάζουν και να ερμηνεύουν το κείμενο της ρωμαϊκής γραμματείας ως προς τις πολιτικές του συνδηλώσεις.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές βρίσκονται στην συνηθισμένη σχολική τάξη που διδάσκονται τα μαθήματα της κατεύθυνσής τους και χρησιμοποιούν το σχολικό εγχειρίδιο καθώς και τη σχολική γραμματική των λατινικών.

Κατά τη δεύτερη και τρίτη διδακτική ώρα οι μαθητές βρίσκονται στο σχολικό εργαστήριο πληροφορικής χωρισμένοι σε τρεις ομάδες. Κάθε ομάδα χρησιμοποιεί έναν υπολογιστή.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του σεναρίου αξιοποιείται έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό:

A) Εισαγωγικό βίντεο με θέμα τη θέση της γυναίκας στην ιστορία.

<http://www.ime.gr/chronos/07/gr/society/index22.html>

B) Βίντεο από τη καθημερινή ζωή στη Ρώμη την εποχή του Αυγούστου

<https://www.mixanitouxronou.gr/i-kathimerini-zoi-sti-sti-romi-toy-aygoystoy-opoy-o-pateras-mporoyse-na-katadikasei-to-paidi-toy-se-thanato/>

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Οι εφαρμοζόμενες διδακτικές πρακτικές είναι οι ακόλουθες:

- Κειμενοκεντρική και ερμηνευτική μέθοδος
- Διερευνητική και ανακαλυπτική μέθοδος
- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος και αξιοποίηση ψηφιακών μέσων για την εμπέδωση της ύλης και την αξιολόγηση.
- Οι μαθητές μελετούν έντυπο και ψηφιακό υλικό και εκπονούν δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε φύλλα εργασίας. Τα αποτελέσματα της μελέτης παρουσιάζονται στην ολομέλεια της τάξης και ακολουθεί συζήτηση και ανατροφοδότηση.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

1η διδακτική ώρα – παρουσίαση του θέματος του κειμένου και σύνδεση με το παρόν

Κατά την 1η διδακτική ώρα οι μαθητές εργάζονται στην ολομέλεια της τάξης αφού παρακολουθήσουν ένα σύντομο βίντεο που παρουσιάζει τύπους γυναικών στην αρχαία Ρώμη προκειμένου να διερευνήσουν τη συμπεριφορά των γυναικών της εποχής και τη συμπεριφορά τους ως σύζυγοι (<http://www.ime.gr/chronos/07/gr/society/index22.html>) καθώς και μία παρουσίαση με το πρόγραμμα prezi για το ρόλο της γυναίκας στην αρχαία Ρώμη (<https://prezi.com/iwbauunkarxx/presentation/>). Στην συνέχεια καλούνται να συγκρίνουν τις τότε συμπεριφορές με αντίστοιχες της σύγχρονης εποχής και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές. Τις παρατηρήσεις τους καλούνται να τις κοινοποιήσουν σε ένα κοινόχρηστο αρχείο google <https://forms.gle/1Tgs1GwVpYDDDZLZ8>

2η διδακτική ώρα – διαγραμματική επεξεργασία του κειμένου, επεξεργασία γραμματικών και συντακτικών φαινομένων

Η διδασκαλία ξεκινάει με αφόρμηση το θέμα του κειμένου (η πίστη της Αρρίας) και τα βασικά πρόσωπα και γίνεται σύνδεση με το παρόν και τις σύγχρονες συμπεριφορές των συντρόφων – συζύγων.

Στη συνέχεια ο διδάσκων διαβάζει προσεκτικά και αργά το νέο κείμενο και ζητά από τους μαθητές να προσπαθήσουν να μεταφράσουν τις προτάσεις του κειμένου στηριζόμενοι στις μεταφραστικές παρατηρήσεις του σχολικού εγχειριδίου, στη σύνταξη αλλά και στις προϋπάρχουσες γνώσεις τους.

Για την συντακτική επεξεργασία του κειμένου προτείνεται η κατά κώλα επεξεργασία , χωρίζοντας δηλαδή το κείμενο σε συντακτικές ενότητες, βασιζόμενοι σε ρηματικούς τύπους ως δείκτες ενεργειών. Μέσω της χρήσης των ερωτήσεων οι μαθητές οδηγούνται στον εντοπισμό των όρων και των προσδιορισμών τους και συσχετίζουν τις μεταξύ τους επιρρηματικές σχέσεις. Η διδασκαλία των νέων γραμματικών και συντακτικών φαινομένων γίνεται με αφορμή το ίδιο το κείμενο, δηλαδή οι μαθητές οδηγούνται στη νέα γνώση μέσω της παρατήρησης και της συσχέτισης – σύγκρισης με προϋπάρχουσες γνώσεις. Συγκεκριμένα με αφορμή τους τύπους *vincerent – impropereetur* ο διδάσκων καλεί τους μαθητές να σχηματίσουν τους αντίστοιχους τύπους της οριστικής ενεστώτα που έχουν ήδη διδαχθεί, ώστε να κατανοήσουν τον τρόπο σχηματισμού της υποτακτικής παρατατικού και στις δύο φωνές. Επίσης, μέσω της παρατήρησης του τρόπου εκφοράς και εξάρτησης συγκεκριμένων δευτερευουσών προτάσεων οδηγούνται στην κατανόηση της ακολουθίας των χρόνων.

3η διδακτική ώρα – εμπέδωση λεξιλογίου, νοήματος και γραμματικών και συντακτικών φαινομένων.

Στη δεύτερη διδακτική ώρα οι μαθητές οδηγούνται στο εργαστήριο πληροφορικής. Αρχικά ο διδάσκων προβάλλει σε διαδραστικό πίνακα διαφάνειες με πρόγραμμα *power point* που παρουσιάζονται τα βασικά σημεία του κειμένου. Στη συνέχεια οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να αναζητήσει στο διαδίκτυο στοιχεία για τον Καικίνα Παίτο, τον Κλαύδιο και τον Πλίνιο (ένα πρόσωπο η κάθε ομάδα) και στη συνέχεια χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα *pixton* (<https://www.pixton.com/welcome>) να δημιουργήσουν ένα online κομικ στο οποίο να παρουσιάζουν την ιστορία της ενότητας έχοντας ως αφήγητη κάθε φορά το πρόσωπο για το οποίο αναζήτησαν πληροφορίες . Τέλος, μοιράζεται σε κάθε ομάδα ένα φύλλο εργασίας με ασκήσεις και ερωτήσεις με στόχο την εμπέδωση του νοήματος και των νέων γραμματικών και συντακτικών φαινομένων.

Φύλλα εργασίας

Φύλλο εργασίας 1

1. Να απαντήσετε με συντομία στις παρακάτω ερωτήσεις

A. Ποια η σχέση της Αρρίας με τον Καικίνα Παίτο;

B. Ποιος είναι ο συγγραφέας του συγκεκριμένου αποσπάσματος;

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς της Στήλης Β που προέρχονται από τη νέα ελληνική γλώσσα.

ΣΤΗΛΗ Α ΣΤΗΛΗ Β

1. siccis a) ναυτικός
2. navem b) σέκος
3. ageret c) αγωγιμότητα

3. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

ageret: β' πληθ. ενεστώτα οριστικής π.φ.

sumpsit: γ' πληθ. παρατατικού υποτακτικής ε.φ.

egrediebatur: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)

dabat: γ' πληθ. οριστικής παρακειμένου ε.φ.

redibat: τη μετοχή ενεστώτα στη γενική ενικού

Φύλλο εργασίας 2

1. Να απαντήσετε με συντομία στις παρακάτω ερωτήσεις

A. Ποια ήταν η κατάσταση του γιου της Αρρίας και τι έλεγε αυτή στο σύζυγό της;

B. Όταν συνέλαβαν τον Καικίνα Παίτο τι αποφάσισε να κάνει η σύζυγός του;

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς της Στήλης Β που προέρχονται από τη νέα ελληνική γλώσσα.

ΣΤΗΛΗ Α ΣΤΗΛΗ Β

1. oculis a) ναυτικός
2. navem b) πισίνα
3. poscatoriam c) μάτι

3. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

agrotabat: β' πληθ. ενεστώτα οριστικής π.φ.

intraverat: γ' πληθ. παρατατικού υποτακτικής ε.φ.

secuta est: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)

conduxit: γ' πληθ. οριστικής παρακειμένου ε.φ.

ageret: τη μετοχή ενεστώτα στη γενική ενικού

Φύλλο εργασίας 3

1. Να απαντήσετε με συντομία στις παρακάτω ερωτήσεις

A. Εναντίον ποιανού εκστασίασε ο Καικίνας Παίτος;

B. Ποιες πράξεις της Αρρίας φανερώνουν την αγάπη της για το σύζυγό της;

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς της Στήλης Β που προέρχονται από τη νέα ελληνική γλώσσα.

ΣΤΗΛΗ Α ΣΤΗΛΗ Β

1. oculis a) βιογραφία

2. vivere b) τρακτέρ

3. trahebaturc) μάτι

3. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

agrotabat: α' πληθ. μέλλοντα οριστικής π.φ.

intraverat: β' πληθ. παρατατικού υποτακτικής ε.φ.

secuta est: το απαρέμφατο ενεστώτα

conduxit: γ' εν. οριστικής υπερσυντελικού ε.φ.

ageret: τη μετοχή ενεστώτα στην αιτιατική ενικού

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μαρκαντωνάτος, Γ. (2008). Λεξικό λατινικών και άλλων ξενόγλωσσων εύχρηστων φράσεων. Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Γ. Η. (2001). Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση. Αθήνα: Εκδ. Γρηγόρης.

Mager, R.F. (1985). Διδακτικοί στόχοι και διδασκαλία. Θεσσαλονίκη: Εκδ. Αφοί Κυριακίδη.

Παπαθανασίου, Αχ. (2022). Λατινικά Γ' Λυκείου κατεύθυνσης. Αθήνα: Εκδ. Μεταίχιμο.

Πασχάλης Μ. – Σαββαντίδης Γ. (2023). Λατινικά Γ' Λυκείου Τεύχος Β'. Αθήνα : Διόφαντος.

E.J. Kenney – W.V. Clausen (1994). Ιστορία της Λατινικής Λογοτεχνίας. Αθήνα: Εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Schola Latina Μέθοδος εκμάθησης λατινικής και πλούσια δικτυογραφία για τη λατινική γλώσσα (<http://scholalatina.it/en/>).

ΦΕΚ Πρόγραμμα σπουδών λατινικών Γ' Λυκείου (<https://www.alfavita.gr/sites/default/files/2023-01/%CE%91%CE%92%CE%91%CE%9201.pdf>)

Ο ρόλος της γυναίκας στη Ρώμη <https://prezi.com/iwbauunkarxx/presentation/>

Ο ρόλος της γυναίκας στη ρωμαϊκή εποχή

<http://www.ime.gr/chronos/07/gr/society/index22.html>

